

Κούρδοι, ένα έθνος χωρίς κράτος.

Γράφει ο Μανώλης Πλούσος.

Οι Κούρδοι είναι εγκατεστημένοι εδώ και χιλιάδες χρόνια στην περιοχή που βρίσκεται ανάμεσα στον Καύκασο και τον Αραβο-περσικό κόλπο. Ο Ξενοφώντας στο έργο του «**Η κάθοδος των μυρίων**» είναι από τους πρώτους που περιγράφει αυτόν τον ορεσίβιο και ατίθασο πολεμικό λαό, αναφέροντας τους ως **Καρδούχους**. «**Ο δρόμος που περνούσε μέσ' από τα βουνά και προς βορρά οδηγούσε στην χώρα των Καρδούχων. Γι' αυτούς, έλεγαν οι αιχμάλωτοι πως κατοικούσαν επάνω στα βουνά και ήταν πολεμιστές ικανοί και πως δεν υπάκουαν στις διαταγές του βασιλιά, κάποτε μάλιστα που έκανε εισβολή στη χώρα τους μια στρατιά του βασιλιά από είκοσι χιλιάδες άνδρες, κανένας δεν γύρισε πίσω, μα χάθηκαν όλοι μέσα στις κακοτοπιές της χώρας**» (Βιβλίο Γ, κεφ. V, 15-16). Πολλοί σύγχρονοι εθνολόγοι τους συνδέουν με τους Μήδους, που ήταν και παραδοσιακοί εχθροί των Περσών. Η περιοχή των Κούρδων, αυτό που οι ίδιοι ονομάζουν «**Κουρδιστάν**», μοιράζεται μεταξύ της **Τουρκίας** (νοτιοανατολικές επαρχίες), του **Ιράκ** (βόρειες επαρχίες), του **Ιράν** (βορειοδυτικές επαρχίες) και της **Συρίας** (βορειοανατολικές επαρχίες). Τον 11^ο αιώνα η περιοχή περνάει στους Σελτζούκους και τον 14^ο αιώνα στους Οθωμανούς. Μέχρι και τον 19^ο αιώνα πάντως οι Κούρδοι απολάμβαναν σημαντικής αυτονομίας στα πλαίσια της Οθωμανικής και της Περσικής αυτοκρατορίας.

Από τις πρόσφατες μάχες για τον έλεγχο του Κομπάνι.

Στις αρχές του 19^{ου} η Οθωμανική αυτοκρατορία, προσπαθώντας να επιβάλλει μια κεντρική διοίκηση στα αυτόνομα κουρδικά πριγκιπάτα έρχεται σε σύγκρουση το 1847 με τον Κούρδο εμίρη **Μπεντιρχάν Μπέη**.

Επρόκειτο για μια πρώτη προσπάθεια των Κούρδων να σώσουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα ζωής τους, χωρίς όμως η πάλη τους να έχει ακόμη σαφή εθνικιστικά χαρακτηριστικά. Μάλλον είναι η κλασική προσπάθεια κάποιων τοπαρχών, που απολαμβάνουν διευρυμένα προνόμια, να διατηρήσουν τα κεκτημένα απέναντι στον αυτοκρατορικό συγκεντρωτισμό των Οθωμανών. Η δεύτερη απόπειρα ξεσηκωμού των Κούρδων στα 1880 έχει πιο έντονα εθνικιστικά στοιχεία. Υπό τον **σειχη Ουμπεντουλάχ** απαιτούν πολιτική αυτονομία και παράλληλα την ίδρυση ανεξάρτητου «Κουρδιστάν». Η κατάληξη και των δυο προσπαθειών των Κούρδων για ίδρυση ανεξάρτητου κράτους στέφθηκε με παταγώδη αποτυχία, κυρίως λόγω των έντονων τοπικισμών που δεν άφηναν πεδίο για κάτι ευρύτερο.

Ο Οτσαλάν οδηγείται από την Κένυα στην Τουρκία μετά την σύλληψη του από την ΜΙΤ. Ο ηγέτης του ΡΥΚ Ταλαμπανί.

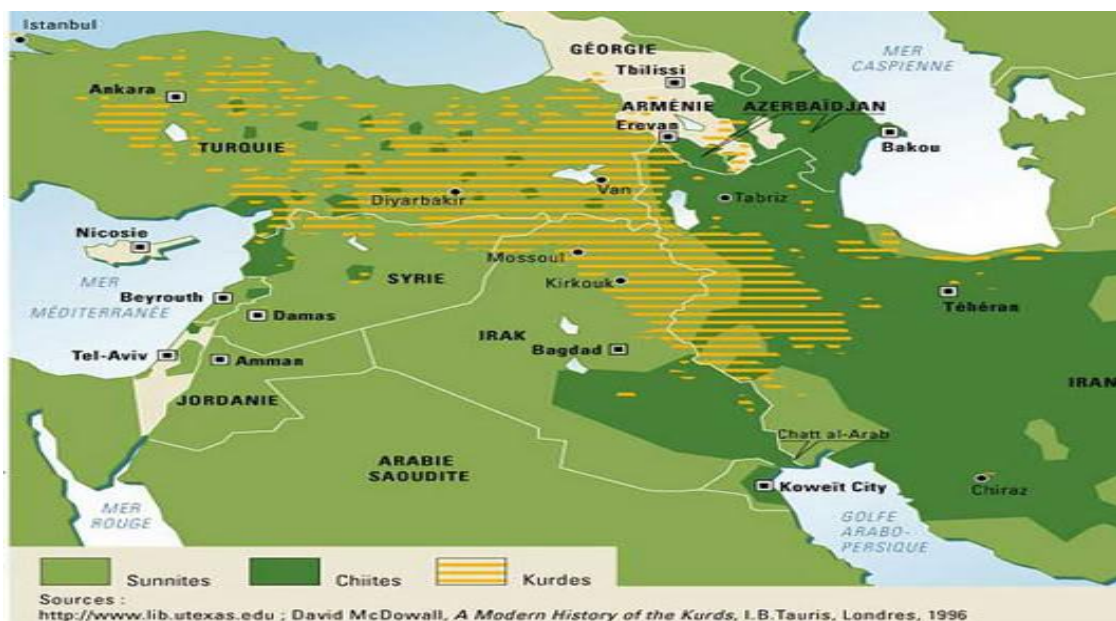
Το «κουρδικό ζήτημα» επανέρχεται στο διεθνές προσκήνιο αμέσως μετά το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου. Στην **συνθήκη των Σεβρών** (1920) υπήρχε πρόβλεψη για τη δημιουργία ανεξάρτητου κουρδικού κράτους, σε μια προσπάθεια των συμμάχων να αποτρέψουν την παρουσία των Οθωμανών στην περιοχή μεταξύ Αρμενίας και Μοσούλης. Με την υπογραφή όμως της **συνθήκης της Λοζάνης** στα 1923, το όνειρο ίδρυσης ανεξάρτητου Κουρδιστάν απομακρύνθηκε. Ο **Μουσταφά Κεμάλ** στην Τουρκία, παρά το ότι στηρίχτηκε πολλάκις από τους αρχηγούς των κουρδικών φυλών στην προσπάθεια του να διασώσει την ακεραιότητα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας κατά τη διάρκεια του Αγώνα της Ανεξαρτησίας, εν τούτοις στο τέλος δεν συναίνεσε στην ίδρυση ανεξάρτητου Κουρδικού κράτους. Αυτή του η στάση οδήγησε σε εξέγερση πολλούς Κούρδους φύλαρχους, που θεωρούσαν ότι η εθνική πολιτική του Κεμάλ έπληττε τα φεουδαρχικά τους συμφέροντα. Παράλληλα την αντίδραση τους εξέφραζαν και μεγάλα τμήματα της εκδυτικισμένης κουρδικής διανοήσης, που προωθούσαν την ίδρυση ενός εθνικού Κουρδικού κράτους. Στα 1925 έχουμε την πρώτη εξέγερση των Κούρδων υπό τον

Σειΐχη Σαϊΐ. Η κατάπνιξη αυτής της εξέγερσης σκοπό είχε όχι μόνο την τιμωρία των στασιαστών, αλλά κυρίως τον παραδειγματισμό των υπόλοιπων μουσουλμανικών πληθυσμών, ώστε να απόσχουν από τυχόν ανθενωτικά κινήματα. Το μήνυμα ήταν σαφές. Σύμφωνα με την καταδικαστική πράξη **«κάποιοι από εσάς καθοδηγούμενοι από τον εγωισμό τους, κάποιοι άλλοι από παραινέσεις ξένης προπαγάνδας και πολιτικές επιδιώξεις, όλοι όμως ενωμένοι σε ένα σημείο, στη σύσταση δηλαδή ενός ανεξάρτητου Κουρδιστάν, προχωρήσατε μπροστά. Στη λαιμητόμο θα πληρώστε το τίμημα των αφανισμένων σπιτιών και του χυμένου αίματος».** Την ίδια τύχη είχαν και άλλες δυο εξεγέρσεις των Κούρδων, του **Αραράτ** στα 1930 και του **Ντερσίμ** στα 1936-38. Οι Νεότουρκοι θεωρούσαν ότι οι κουρδικοί πληθυσμοί ήταν στην πραγματικότητα Τούρκοι, οι οποίοι υπό την καταπίεση «Κούρδων φεουδαρχών» είχαν ξεχάσει την γλώσσα και την κουλτούρα τους. Ειδικά μετά το τέλος και του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου η Τουρκία επέβαλε στους Κούρδους σοβαρούς γλωσσικούς και πολιτισμικούς περιορισμούς με σκοπό την αλλοίωση της εθνικής τους ταυτότητας.

Αυτοσχέδιες κατασκευές αλά... Mad Max των Κούρδων για την αντιμετώπιση του I.S.I.S.

Το 1978 ο **Αμπντουλάχ Οτσαλάν**, ένας φοιτητής πολιτικών επιστημών στο πανεπιστήμιο της Άγκυρας, ιδρύει το **PKK (Κόμμα των Εργαζομένων του Κουρδιστάν)**. Μια οργάνωση με μαρξιστικά-λενινιστικά χαρακτηριστικά αναλαμβάνει στο εξής την πάλη των Κούρδων της Τουρκίας για εθνική αυτονομία. Το 1984 το PKK ιδρύει τις **ταξιαρχίες Απελευθέρωσης του Κουρδιστάν (HRK)** και ξεκινάει ένοπλο αντάρτικο ενάντια στην Τουρκία. Η δράση των Κούρδων αγωνιστών ποικίλει από βομβιστικές ενέργειες μέχρι απαγωγές στρατιωτικών και δημοσιογράφων. Στα 1986 την θέση των ταξιαρχιών Απελευθέρωσης του Κουρδιστάν, παίρνει ο Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός του Κουρδιστάν. Στην δεκαετία του '90 η βία, κυρίως στις νοτιοανατολικές περιοχές της Τουρκίας που ο κουρδικός πληθυσμός αποτελεί το 80 με 90 % των κατοίκων, πήρε τρομακτικές διαστάσεις. Η τουρκική κυβέρνηση υιοθέτησε μια στρατηγική **«πολέμου χαμηλής ισχύος»**, ενώ το κουρδικό ζήτημα πλέον σχετιζόταν μόνο με την «αυτονομιστική τρομοκρατία», αφαιρώντας του κάθε πολιτική ή πολιτιστική πτυχή. Η νέα στρατηγική απειλή ενάντια στην Τουρκία ήταν, πέρα από το PKK, κάθε έκφραση κουρδικότητας. Τις περιοχές αυτές μάλιστα το τουρκικό Γενικό Επιτελείο ακόμη και σήμερα τις χαρακτηρίζει ως «βραδυφλεγή δημογραφική βόμβα». Η κορύφωση

της κρίσης σημειώθηκε το 1995 όταν 35.000 Τούρκοι στρατιώτες εισέβαλαν στο βόρειο Ιράκ με σκοπό να εξουδετερώσουν βάσεις του ΡΚΚ που χρησιμοποιούσαν τα ορεινά αυτά μέρη για εκπαίδευση και στρατολόγηση αγωνιστών από τους αδερφούς τους, Κούρδους του Ιράκ. Μέχρι και το 1999 είχαν χάσει τη ζωή τους, και από τις δυο πλευρές, πάνω από 30.000 άνθρωποι. Στα 1999 οι τουρκικές μυστικές υπηρεσίες, συνέλαβαν στην Κένουα, όπου είχε καταφύγει στην ελληνική πρεσβεία, τον Αμπντούλάχ Οτσαλάν. Στη δίκη που ακολούθησε ο ιστορικός ηγέτης του ΡΚΚ κατάδικάστηκε σε ισόβια, ενώ το ΡΚΚ τον Φεβρουάριο του 2000 κήρυξε κατάπαυση των εχθροπραξιών, καθώς και ότι θα αγωνιζόταν για τα δικαιώματα των Κούρδων μέσα από ένα δημοκρατικό πλαίσιο. Μάλιστα από το 2002 το ΡΚΚ άλλαξε το όνομα του σε **KADEK (Κογκρέσο για την Δημοκρατία και την Ελευθερία του Κουρδιστάν)** με σκοπό να ασχοληθεί με την νόμιμη πολιτική δράση. Πάντως από το 2005 επέστρεψε στο παλαιό όνομα, αυτό του ΡΚΚ. Η δράση του ναι μεν είναι περιορισμένη, εν σχέσει με το πρόσφατο παρελθόν, αλλά παρ' όλα αυτά η οργάνωση συνεχίζει να χαίρει μεγάλης υποστήριξης στις περιοχές της νοτιοανατολικής Τουρκίας. Το 2012 η τουρκική κυβέρνηση ξεκίνησε μυστικές συνομιλίες με τον Οτσαλάν, που κατέληξαν τον Μάρτιο του 2013 σε μια προκαταρκτική συμφωνία κατάπαυσης του πυρός καθώς και στην αποχώρηση του μεγαλύτερου όγκου των στρατευμάτων του ΡΚΚ προς το ιρακινό Κουρδιστάν. Έκτοτε οι Κούρδοι αγωνιστές έχουν εμπλακεί σε έναν τιτάνιο αγώνα να περιορίσουν την επέκταση του Ισλαμικού Χαλιφάτου (I.S.I.S.), αφού αποτελούν την μόνη αξιόμαχη δύναμη που μπορεί να αντιταχτεί στους φανατισμένους ισλαμιστές του Αλ- Μπαγκντάντι...

Η περιοχή του Κουρδιστάν

Οι **Κούρδοι στο Ιράκ**, όπως και τα αδέλφια τους στην Τουρκία, έχουν μακρά εμπειρία αντιπαράθεσης με την κεντρική κυβέρνηση της Βαγδάτης. Ενώ όμως το κουρδικό κίνημα στην Τουρκία επέδειξε αξιοθαύμαστη ενότητα στα 30 και πλέον χρόνια που μάχεται για τα αυτόνόητα δικαιώματα των Κούρδων, στο Ιράκ, όπου ζει ο δεύτερος σε μέγεθος κουρδικός πληθυσμός, η εικόνα είναι εντελώς διαφορετική. Από το 1960 μέχρι και το 1975 το **PDK (Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν)** με ηγέτη τον **Μουλά Μουσταφά Μπαρζανί** μπορούμε να πούμε ότι μονοπωλεί τον αγώνα των Κούρδων ενάντια στον συγκεντρωτικό ένα-γκαλισμό της Βαγδάτης. Το Μάιο του 1975 στο προσκήνιο εμφανίζεται μια ακόμη κουρδική στρατιωτική ένοπλη ομάδα που θα εξελιχθεί στο αντίπαλο δέος, όχι των ιρακινών δυνάμεων, αλλά του PDK. Πρόκειται για το **PUK (Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν)** των **Ιμπραχίμ Αχμάντ** και **Τζαλάλ Ταλαμπανί**. Παρά τις διαφορές τους, ο Μπαρζανί αποτελεί το κλασικό πρότυπο παραδοσιακού φύλαρχου, ενώ ο Ταλαμπανί προέρχεται από τους κόλπους του εκδυτικισμένου κομματιού των Κούρδων, το 1988 PDK και PUK θα συνενωθούν και θα δημιουργήσουν το **Μέτωπο του Ιρακινού Κουρδιστάν**. Ο Σαντάμ Χουσεΐν, έχοντας μόλις τελειώσει τον πόλεμο με το Ιράν, θα επικεντρωθεί στους Κούρδους «**πεσμέργκα**» (σημαίνει «αυτοί που δεν φοβούνται τον θάνατο»), που πολλάκις είχαν συνδράμει τους Ιρανούς. Η κουρδική εξέγερση του **Μαρτίου 1991** ήταν μια τραγωδία. 50.000 νεκροί Κούρδοι και περίπου 100.000 πρόσφυγες αναγκάζουν τους Μπαρζανί και Ταλαμπανί να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις με την Βαγδάτη. Λίγους μήνες μετά ακολουθεί η πλέον αναμενόμενη απόφαση για το μέλλον των Κούρδων του Ιράκ. Χωρίς να έχουν επιτύχει την πολυπόθητη ανεξαρτησία τους, εντούτοις τους αναγνωρίστηκε ένα καθεστώς διευρυμένης αυτονομίας στα πλαίσια του ομοσπονδιακού κράτους του Ιράκ. Το 1994 η εύθραυστη συμμαχία των Κούρδων διαλύεται με αφορμή εδαφικά ζητήματα σχετικά με τις ζώνες ελέγχου των δυο κυρίαρχων κουρδικών κομμάτων. 150.000 μαχητές και από τις δυο πλευρές ενεπλάκησαν σε έναν ατελέσφορο και φθοροποιό εμφύλιο πόλεμο, κάνοντας την Άγκυρα πρωτίστως αλλά και την Βαγδάτη, να τρίβουν τα χέρια τους... Το 1996 ο Μπαρζανί, τη συμβολή και του ιρακινού στρατού, παίρνει το πάνω χέρι αφού καταλαμβάνει την «**πρωτεύουσα**» του αντιπάλου του, Ιρμπίλ. Το Σεπτέμβριο του 1998 οι αντίπαλοι καταλήγουν σε μια προκαταρκτική συμφωνία για σχηματισμό κοινής περιφερειακής κυβέρνησης. Η εισβολή των Αμερικανών στο Ιράκ το 2003 άνοιξε νέους δρόμους για την επίτευξη του ονείρου της κουρδικής

ανεξαρτησίας. Η άρνηση της Τουρκίας να συνεργαστεί με τις Η.Π.Α. οδήγησε τις τελευταίες στην αναζήτηση συμμαχιών με τους Κούρδους, ώστε να διασφαλιστεί το λεγόμενο «βόρειο μέτωπο» ενάντια στις δυνάμεις του Ιράκ. Με την πτώση του Σαντάμ οι Κούρδοι έχουν εγκαταστήσει την εξουσία τους σχεδόν σε όλο το βορειοανατολικό Ιράκ, με τις αψιμαχίες όμως μεταξύ των δυο κυρίαρχων κομμάτων να έχουν περιοριστεί μεν, αλλά να μην έχουν εξαφανιστεί εξ ολοκλήρου δε. Η σύγχρονη απειλή για ολόκληρο το ιρακινό Κουρδιστάν, όπως και για όλες τις χώρες της περιοχής ακούει στο όνομα Ισλαμικό Χαλιφάτο. Από τη στιγμή που οι ιρακινές δυνάμεις αποδείχτηκαν ανίκανες να αξιοποιήσουν τον αμερικανικό εξοπλισμό ενάντια στους «τζιχαντιστές» του Χαλιφάτου, οι Κούρδοι αναδεικνύονται στην μοναδική δύναμη στο Ιράκ που μπορεί να προβάλλει σοβαρή αντίσταση στους επελαύνοντες «μαχητές της πίστης» του Ισλαμικού Χαλιφάτου.

Κουρδικά άρματα μάχης.

Οι Κούρδοι του Ιράν έχουν καταφέρει να ενσωματωθούν στην ιρακινή κοινωνία χωρίς τις δυσκολίες που συναντούν οι αδερφοί τους στο Ιράκ και στην Τουρκία. Ήδη από τις αρχές του 1920, όταν ανέλαβε ο Ρετζά Χάν, ο ιδρυτής της δυναστείας των Παχλεβί, ο αυτονομιστικός οίστρος των Κούρδων είχε αρχίσει να φθίνει. Μόνο με το ξέσπασμα του Β' παγκοσμίου πολέμου η «**Οργάνωση για την Αναγέννηση του Κουρδιστάν**» θα διεκδικήσει εκ νέου του δημιουργία κουρδικού κράτους. Απέναντι στην εξάπλωση του παναραβισμού και του παντουρκισμού στην περιοχή, η δυναστεία των Παχλεβί θα ποντάρει στον ιρακικό εθνικισμό, που θεωρεί τους Κούρδους «γνήσιους Ιρανούς». Η «ιρακική επανάσταση» του 1979 δεν άλλαξε την αντιμετώπιση των ιρακινών αρχών απέναντι στους Κούρδους. Έτσι το κουρδικό δεν θα γνωρίσει στο Ιράν τις εντάσεις που χαρακτηρίζουν το κουρδικό στις γειτονικές χώρες. Οι μόνες αυτονομιστικές κινήσεις γίνονται από μαρξιστικές ομάδες που διεκ-

δικούν εκδημοκρατισμό και αυτονομία. Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα φαίνεται ότι το Ιράν τα έχει καταφέρει κάπως καλύτερα να περιορίσει τις αυτονομιστικές κινήσεις των Κούρδων, έχοντας καταφέρει να τους ενσωματώσει, χωρίς όμως να τους έχει αφομοιώσει, στην ιρανική κοινωνία. Συμμετέχουν στην κεντρική διοίκηση σε υπουργικά πόστα ενώ αντιπροσωπεύονται και στην ιρανική βουλή.

Ο ηγέτης του PDK Μπαρζανί.

Στη **Συρία** τα τελευταία 3 χρόνια που μαινεται ο εμφύλιος, οι Κούρδοι έχουν ξεσηκωθεί ενάντια στο καθεστώς Άσαντ διεκδικώντας τα στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα που τους στερεί η συριακή μοναρχία. Ζητούν πολιτική εκπροσώπηση, δικαίωμα να διδάσκουν και να μιλούν τη γλώσσα τους, να ονοματίζουν τα παιδιά τους με κουρδικά ονόματα και πλήθος άλλων δικαιωμάτων που θεωρούνται θεμελιώδη. Ουσιαστικά οι Κούρδοι της Συρίας στερούνται κάθε δικαιώματος όσο δεν αποδέχονται την συριακή υπηκοότητα. Η κατάρρευση του απολυταρχικού καθεστώτος του Άσαντ ανοίγει νέους δρόμους για τις διεκδικήσεις των Κούρδων της Συρίας που φτάνουν περί το 1,5 εκ. ψυχές.

Κούρδος μαχητής Πεσμέργκα.

Σήμερα η προοπτικές που ανοίγονται για την επίλυση του κουρδικού ποικίλουν από την περιορισμένη αυτονομία στην χειρότερη περίπτωση μέχρι την πλήρη ανεξαρτησία και την ίδρυση του Κουρδιστάν στην καλύτερη, γεγονός που αποτελεί τον χειρότερο εφιάλτη της Άγκυρας... Η πτώση του καθεστώτος Χουσεΐν στο Ιράκ άλλαξε προς το καλύ-

τερο τις προοπτικές των Κούρδων. Πλέον, χωρίς το φόβο των συνεχών επιθέσεων των δυνάμεων του Σαντάμ Χουσεΐν, οι Κούρδοι έχουν ντε φάκτο εγκαθιδρύσει το κράτος τους στο βορειοανατολικό Ιράκ. Παράλληλα η άριστη συνεργασία που είχαν με τους Ιρακινούς «πεςμέργκα» οι Αμερικάνοι σε όλη τη διάρκεια της χερσαίας εμπλοκής τους στο Ιράκ άλλαξε την εικόνα που είχε το State Department για τους ορεσίβιους αυτούς μαχητές. Αποδεικνύονται ως η μόνη οργανωμένη δύναμη εντός Ιράκ ικανή να στεριώσει την εξουσία της σε εκτεταμένες περιοχές, και όχι απλώς γύρω από αστικά κέντρα. Η εξάπλωση του Ισλαμικού Χαλιφάτου που κατέλαβε εξ απήνης τον ιρακινό στρατό, αντιμετώπιστηκε πετυχημένα και θαρραλέα από τους μαπαρουτοκαπνισμένους βετεράνους «πεςμέργκα», μάλιστα μέχρι πρόσφατα αγωνίζονταν μόνοι ενάντια στους «τζιχαντιστές» μέχρι να... δεήσουν οι δυτικοί να αποστείλουν τα πανάκριβα βομβαρδιστικά τους να τους ανακουφίσουν λίγο στο πολιορκούμενο Κομπάνι στην τουρκοσυριακή μεθόριο. Οι φυλετικές διαμάχες του παρελθόντος ανάμεσα σε Μπαρζανί και Ταλαμπανί έχουν, προς το παρόν, αμβλυνθεί μπροστά στην προοπτική διεθνούς αναγνώρισης του Κουρδιστάν καθώς και στην προσπάθεια τους να περιορίσουν την εξάπλωση του I.S.I.S. Ίσως αυτή να είναι και η καθοριστική ιστορική καμπή του κουρδικού. Τώρα θα δείξουν οι Κούρδοι φύλαρχοι αν είναι ικανοί να βγουν πάνω από τα τοπικά μικροσυμφέροντα τους, να εκφράσουν το κουρδικό εθνικό αίσθημα και να οργανώσουν τον πολιτικό τους αγώνα.

Τάγμα γυναικών μαχητών των Κούρδων.

eranistis.net

Πηγή : <https://cognoscoteam.gr/>